

**Навчальна програма
(до підручника авт. Сергій Теплов)**

**за МНП
«ПІДПРИЄМНИЦТВО І ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ»
(авт. Кузнєцова А. Я., Довгань А. Л., Часнікова О. В., Шніцер О. П.,
Тригуб О. В., Гірченко Т. Д., Шабанова О. В., Харченко А. М., Нагайчук Н. Г.)**

**8 клас
для закладів загальної середньої освіти**

авт. Оксана Юхимович

Галузь: соціальна і здоров'язбережувальна, частково громадянська та історична, математична і технологічна.

Навчальний курс «Підприємництво та фінансова грамотність» для здобувачів знань 8–9 класів.

I частина (8 клас)

17 год. 0,5 год. на тиждень

Очікувані результати навчання	Зміст матеріалу, теми	Види навчальної діяльності
РОЗДІЛ I. ПРИКЛАДНІ ФІНАНСИ (8 год)		
<p>Цілі розділу: дослідити взаємозв'язок між фінансовою грамотністю та фінансовим благополуччям як окремої людини, так і суспільства загалом; надати здобувачам освіти практичні навички та базові знання з фінансової грамотності для досягнення фінансової стійкості й добробуту; сприяти формуванню культури відповідального фінансового планування в Україні через розвиток сімейної фінансової грамотності; формувати у здобувачів освіти фундаментальне розуміння ролі грошей в житті людини, основ фінансової поведінки та різних ролей людини в економічній системі для розвитку навичок ефективного управління особистими фінансами та прийняття відповідальних фінансових рішень;</p>		
Тема 1. ГРОШІ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ (2 год.)		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] ✓ корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] ✓ виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] ✓ переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] ✓ пояснює вплив поведінки однієї особи на формування здоров'я, безпеки та добробуту суспільства [9 СЗО 3.3.1-1] <p>вирізняє чинники фінансового становища, які мають позитивний вплив на здоров'я і добробут [9 СЗО 4.9.2-7]</p>	<p>Вступ. Мета, завдання, та структура курсу. Бартер. Товарні гроші. Історія виникнення та еволюція грошей. Віртуальна екскурсія в «Музей грошей Національного банку України».</p>	<p>Робота з термінами.</p> <p>Завдання: Віртуальна екскурсія в Музей грошей Національного банку України.</p> <p>Робота в групі. Створення схеми «Еволюція розвитку грошей від давніх часів до сьогодення»</p> <p>Робота з інформацією. Міні-дослідження: «Елементи захисту паперових грошей»</p> <p>Робота з інформацією. Пошук інформації про перші металеві гроші, які з'явилися на</p>

		території України. Пошук інформації про початок використання паперових грошей у Європі. Пошук інформації в мережі «Інтернет» про криптовалюту.
<ul style="list-style-type: none"> ✓ встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] ✓ корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] ✓ виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] ✓ переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] ✓ вибирає доцільні та ефективні навчальні засоби та стратегії, враховуючи особливості власного організму [9 СЗО 4.1.1-2] 	<p>Види грошей. Основні функції грошей.</p> <p>Елементи захисту паперових грошей. Грошові відносини.</p> <p>Основні функції грошей: засіб обігу, міра вартості, засіб платежу, засіб нагромадження (заощадження), світові гроші.</p>	<p>Робота з термінами та поняттями.</p> <p>Робота в групі. Обговорення прикладів використання грошей у суспільстві</p> <p>Аналіз життєвих ситуацій.</p> <p>Аналіз змодельованих життєвих ситуацій.</p>
Тема 2. ФІНАНСОВА ПОВЕДІНКА (2 год.)		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] ✓ переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] ✓ демонструє модель безпечної поведінки відповідно до суспільних та особистих цінностей у соціальному та природному середовищі [9 СЗО 1.1.1-1] ✓ приймає обґрунтовані рішення щодо можливостей використання та відновлення власних життєвих ресурсів [9 СЗО 2.3.1-3] ✓ володіє техніками підтримки і відновлення життєвих ресурсів [9 СЗО 3.4.1-4] ✓ пояснює вплив поведінки однієї особи на формування здоров'я, безпеки й добробуту суспільства [9 СЗО 3.3.1-1]. ✓ визначає шлях до реалізації короткострокових цілей, розробляє план відповідно до своїх сильних сторін, інтересів і досвіду [9 СЗО 4.6.1-3] ✓ визначає мотивацію власної діяльності, формулює мету і цілі діяльності [9 СЗО 4.6.1-1] ✓ активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час 	<p>Фінансова поведінка</p> <p>Що таке фінансова поведінка людини?</p> <p>Характер людини та її фінансова поведінка. Фінансова поведінка: ризикита наслідки</p>	<p>Робота з термінами та поняттями.</p> <p>Аналіз життєвий ситуацій.</p> <p>Обговорення: Як характер людини впливає на її фінансову поведінку?</p> <p>Робота зі схемою: Фактори, що формують фінансову поведінку.</p> <p>Робота в групі.</p> <p>Робота з інформацією.</p>

<p>прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1]</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ визначає наслідки соціальних впливів на прийняття рішення щодо власного здоров'я, безпеки, добробуту та здоров'я, безпеки, добробуту інших осіб (реклама, вплив інших осіб, медійна інформація тощо) [9 СЗО 2.2.1-5] ✓ визначає пріоритети в різних сферах власної навчальної діяльності, раціонально розподіляючи власні інтелектуальні, фізичні, емоційні та інші ресурси для забезпечення поступу в навчанні [9 СЗО 4.1.1-1] 		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] ✓ розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення [9 СЗО 4.3.1-2] ✓ активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] ✓ оцінює свої сильні (зокрема, талант, здібності) та слабкі сторони, використовує власний навчальний потенціал без шкоди для здоров'я [9 СЗО 4.1.1-3] ✓ обирає здорові альтернативи для досягнення успіху, виявляє ресурси і можливості для їх реалізації [9 СЗО 3.4.1-2] ✓ переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] ✓ вибирає рішення з позиції їх впливу на формування безпеки, здоров'я і добробуту [9 СЗО 3.1.1-4] ✓ реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] 	<p>Фінансова поведінка: ризики та наслідки. <i>Практична робота № 1.</i> Створення навчального кейсу «Фінансова поведінка людини за результатами запропонованої життєвої ситуації»</p>	<p><i>Обговорення:</i> Чи можна досягти успіху завдяки ризику?</p> <p><i>Практична робота.</i> Створення навчального кейсу «Фінансова поведінка людини за результатами запропонованої життєвої ситуації».</p> <p><i>Робота з термінами та поняттями.</i></p> <p><i>Робота з таблицею:</i> Порівняння доходів та витрат бюджету.</p> <p><i>Робота з інформацією</i> (висловлювання відомих людей, українські прислів'я з фінансової грамотності).</p>

Тема 3. РОЛІ ЛЮДИНИ: ОСОБИСТІТЬ, СПОЖИВАЧ, ГРОМАДЯНИН (3 год.)

- ✓ встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4]
- ✓ корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5]
- ✓ виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1]
- ✓ активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1]
- ✓ пояснює вплив поведінки однієї особи на формування здоров'я, безпеки й добробуту суспільства [9 СЗО 3.3.1-1].
- ✓ оцінює свої сильні (зокрема, талант, здібності) та слабкі сторони, використовує власний навчальний потенціал без шкоди для здоров'я [9 СЗО 4.1.1-3]
- ✓ обирає здорові альтернативи для досягнення успіху, виявляє ресурси і можливості для їх реалізації [9 СЗО 3.4.1-2]
- ✓ переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3]
- ✓ вибирає рішення з позиції їх впливу на формування безпеки, здоров'я і добробуту [9 СЗО 3.1.1-4]
- ✓ реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1]

Ролі, які людина відіграє у суспільстві: особистість, споживач, громадянин

Робота з термінами та поняттями.

Аналіз життєвій ситуацій.

Обговорення: Як особисті цінності та переконання особистості впливають на її поведінку в суспільстві, на її вибір як споживача та роль як громадянина у громадському житті?

Заповнення таблиці: SWOT-аналіз власної фінансової поведінки.

Створення схеми або інфографіки, яка відображає зв'язок між особистими якостями та фінансовою поведінкою.

<ul style="list-style-type: none"> ✓ використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] ✓ планує й за потреби обмежує використання ресурсів на різні періоди, враховуючи цілі сталого розвитку [9 СЗО 4.5.1-2] ✓ обирає здорові альтернативи для досягнення успіху, виявляє ресурси і можливості для їх реалізації [9 СЗО 3.4.1-2] ✓ переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] ✓ вибирає рішення з позиції їх впливу на формування безпеки, здоров'я і добробуту [9 СЗО 3.1.1-4] ✓ реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] ✓ обирає з-поміж альтернативних варіантів оптимальні способи розв'язання проблем [9 СЗО 3.1.1-2]. 	<p>Фактори, що визначають поведінку споживача. <i>Практична робота №2 .</i> «Створення моделі власної фінансової поведінки споживача «Я і мої сильні сторони (характер, здібності, захоплення)»</p>	<p><i>Практична робота.</i> «Створення моделі власної фінансової поведінки споживача «Я і мої сильні сторони (характер, здібності, захоплення)»</p> <p><i>Аналіз змодельованих життєвих ситуацій.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] ✓ корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] ✓ виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] ✓ оцінює свої сильні (зокрема, талант, здібності) та слабкі сторони, використовує власний навчальний потенціал без шкоди для здоров'я [9 СЗО 4.1.1-3] ✓ обирає здорові альтернативи для досягнення успіху, виявляє ресурси і можливості для їх реалізації [9 СЗО 3.4.1-2] ✓ переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] ✓ вибирає рішення з позиції їх впливу на формування безпеки, здоров'я і добробуту [9 СЗО 3.1.1-4] 	<p>Взаємодія між покупцем і продавцем. Фактори, що впливають на рішення придбати товар або послугу. Фінансові відносини між людиною та державою</p>	<p><i>Робота з термінами та поняттями.</i></p> <p><i>Робота в групі.</i> Розроблення правил фінансової поведінки споживача під час купівлі товару</p> <p><i>Аналіз змодельованих життєвих ситуацій.</i></p> <p><i>Робота в групі.</i> Розгляд життєвих ситуацій та визначення виду фінансових відносин громадянина та держави</p> <p><i>Робота з інформацією:</i> фінансові відносини людини з державою.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] ✓ активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] ✓ аналізує інформацію для подолання викликів життя, пов'язаних з використанням фінансово-економічних ресурсів для добробуту [9 СЗО 4.9.2] 		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ визначає мотивацію власної діяльності, формулює мету і цілі діяльності [9 СЗО 4.6.1-1] ✓ вибирає рішення з позиції їх впливу на формування безпеки, здоров'я і добробуту [9 СЗО 3.1.1-4] ✓ володіє інструментами планування та контролю доходів і витрат [9 СЗО 4.9.2-2] ✓ розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] ✓ відстоює право кожної людини на індивідуальне (відмінне від інших) сприйняття дійсності [9 СЗО 1.2.1-1] ✓ застосовує формули, графічні та статистичні методи, розрахунки, моделі для експрес-оцінки і моніторингу стану здоров'я, розуміння соціальних явищ, вирішення побутових питань і життєвих ситуацій [9 СЗО 3.1.1-3] 	<p>Узагальнення знань за темами «Гроші у житті людини», «Фінансова поведінка» та «Ролі людини: особистість, споживач, громадянин».</p>	<p>Повторення термінів і понять, розв'язування завдань, вправ тощо</p>

РОЗДІЛ II. РОДИННІ ФІНАНСИ (9 год)

Цілі розділу: визначити та розглянути основні складові фінансового планування сім'ї; зосередити увагу на важливості спільного бюджетування та фінансових рішень у родині; розглянути найпоширеніші фінансові виклики, з якими стикаються сім'ї, та стратегії їх подолання; сформувати навички складання та ведення родинного бюджету, з урахуванням доходів, витрат та заощаджень, для досягнення фінансових цілей родини; розглянути основні інструменти фінансового планування родини, такі як кредити, заощадження, страхування та інвестиції, і їхній вплив на добробут; визначити шляхи запобігання фінансових ризиків, які можуть вплинути на стабільність родинних фінансів, та навчити розпізнавати фінансові шахрайства; сприяти формуванню відповідальної фінансової поведінки в родині, зокрема в питаннях

благодійності, раціонального споживання та планування майбутнього покоління.

Тема 1. ПОТРЕБИ ТА ІНТЕРЕСИ РОДИНИ (2 год.)

- ✓ встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4]
- ✓ корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5]
- ✓ виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1]
- ✓ критично оцінює надмірність потреб і перебільшене споживання [9 СЗО 4.5.1-3]
- ✓ реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1]
- ✓ обґрунтовує наслідки і шкідливість маніпулятивних та інших небезпечних стосунків для фізичного та емоційного здоров'я [9 СЗО 2.2.1-4]
- ✓ розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3]
- ✓ обґрунтовує індикатори для оцінки фінансового здоров'я [9 СЗО 4.9.2-6]
- ✓ вибирає доцільні (ефективні) стратегії прийняття рішень з користю для власної безпеки і безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту [9 СЗО 2.3.1-1]
- ✓ свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1]
- ✓ аналізує інформацію для подолання викликів життя, пов'язаних з використанням фінансово-економічних ресурсів для добробуту [9 СЗО 4.9.2]

Обмеженість та вичерпність ресурсів і безмежність потреб.

Потреби та їх види.
Необхідність вибору.

Робота з термінами та поняттями.

Робота з інформацією (висловлювання відомих людей).

Робота з пірамідою Маслоу.

Робота з інформацією. Поняття «потреби» та «економічні ресурси».

Аналіз життєвих ситуацій.

Обговорення: Як людина може здійснювати вибір, коли в неї є багато потреб одночасно?

Робота в групі.

<ul style="list-style-type: none"> ✓ встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] ✓ корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] ✓ виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] ✓ критично оцінює надмірність потреб і перебільшене споживання [9 СЗО 4.5.1-3] ✓ реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] ✓ обґрунтовує наслідки і шкідливість маніпулятивних та інших небезпечних стосунків для фізичного та емоційного здоров'я [9 СЗО 2.2.1-4] ✓ Обирає з-поміж альтернативних варіантів оптимальні способи розв'язання проблем [9 СЗО 3.1.1-2]. ✓ розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] ✓ обґрунтовує індикатори для оцінки фінансового здоров'я [9 СЗО 4.9.2-6] ✓ вибирає доцільні (ефективні) стратегії прийняття рішень з користю для власної безпеки і безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту [9 СЗО 2.3.1-1] ✓ свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1]; 	<p>Практична робота № 3. Навчальна гра « Бюджет родинного свята». Інтереси родини. Відповідність задоволення потреб можливостям родини.</p>	<p><i>Робота в групі.</i></p> <p><i>Навчальна гра «Бюджет родинного свята».</i></p> <p><i>Аналіз змодельованих життєвих ситуацій та прийняття рішення</i></p>
<p>Тема 2. ПЛАНУЄМО РОДИННИЙ БЮДЖЕТ (2 год.)</p>		

<ul style="list-style-type: none"> ✓ корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] ✓ виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] ✓ використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] ✓ критично оцінює надмірність потреб і перебільшене споживання [9 СЗО 4.5.1-3] ✓ реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] ✓ обґрунтовує наслідки і шкідливість маніпулятивних та інших небезпечних стосунків для фізичного та емоційного здоров'я [9 СЗО 2.2.1-4] ✓ розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] ✓ обґрунтовує індикатори для оцінки фінансового здоров'я [9 СЗО 4.9.2-6] ✓ вибирає доцільні (ефективні) стратегії прийняття рішень з користю для власної безпеки і безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту [9 СЗО 2.3.1-1] ✓ свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1] ✓ застосовує формули, графічні та статистичні методи, розрахунки, моделі для експрес-оцінки і моніторингу стану здоров'я, розуміння соціальних явищ, вирішення побутових питань і життєвих ситуацій [9 СЗО 3.1.1-3] 	<p>Бюджет родини: його види та типи.</p> <p>Доходи і витрати бюджету.</p> <p>Для чого потрібен родинний бюджет</p> <p>Чим можуть відрізнятися родинні бюджети?</p> <p>Як зробити бюджет родини ефективним?</p> <p>Складники родинного бюджету.</p> <p>Особистий бюджет</p>	<p>Робота в групі.</p> <p>Завдання. Підготовка повідомлення, які джерела доходів були в мешканців Русі-України в Х–ХІІ ст., за матеріалами літературних та наукових джерел.</p> <p>Завдання. Створення навчального відеоролика, фільму чи мінівистави про те, навіщо потрібно вести сімейний бюджет</p> <p>Робота в групі: знайомство з мобільними додатками для ведення родинного бюджету.</p> <p>Аналіз життєвих ситуацій та прийняття рішення.</p> <p>Робота з таблицею: Аналіз бюджету типової української родини.</p> <p>Мозковий штурм на тему «Альтернативні варіанти формування доходів та витрат бюджету родини».</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] ✓ корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] ✓ виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] ✓ критично оцінює надмірність потреб і перебільшене споживання [9 СЗО 4.5.1-3] ✓ реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] 	<p>Практична робота № 4.</p> <p>Навчальна гра «Бюджет літнього відпочинку: що можна та що не можна».</p> <p>Кишенькові гроші дітей</p>	<p>Робота в групі.</p> <p>Аналіз життєвих ситуацій та прийняття рішення.</p> <p>Завдання на складання та корегування бюджету літнього відпочинку.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1] ✓ обґрунтовує наслідки і шкідливість маніпулятивних та інших небезпечних стосунків для фізичного та емоційного здоров'я [9 СЗО 2.2.1-4] ✓ розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] ✓ обґрунтовує індикатори для оцінки фінансового здоров'я [9 СЗО 4.9.2-6] ✓ вибирає доцільні (ефективні) стратегії прийняття рішень з користю для власної безпеки і безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту [9 СЗО 2.3.1-1] ✓ застосовує формули, графічні та статистичні методи, розрахунки, моделі для експрес-оцінки і моніторингу стану здоров'я, розуміння соціальних явищ, вирішення побутових питань і життєвих ситуацій [9 СЗО 3.1.1-3] 		
--	--	--

Тема 3. ЗАПОЗИЧЕННЯ, ЗАОЩАДЖЕННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЇ (2 год.)

<ul style="list-style-type: none"> ✓ володіє інструментами планування та контролю доходів і витрат [9 СЗО 4.9.2-2] ✓ обирає з-поміж альтернативних варіантів оптимальні способи розв'язання проблем [9 СЗО 3.1.1-2] ✓ встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] ✓ корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] ✓ виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] ✓ відстоює право кожного на особистий простір, визнає приватність інших осіб [9 СЗО 1.2.1-3] ✓ вибирає доцільні (ефективні) стратегії прийняття рішень з користю для власної безпеки і безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту [9 СЗО 2.3.1-1] ✓ розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] ✓ обґрунтовує індикатори для оцінки фінансового здоров'я [9 СЗО 4.9.2-6] <p>аналізує, використовує нормативно-правові документи щодо безпеки, здоров'я та добробуту, робить висновки,</p>	<p>Передумови формування заощаджень родиною.</p> <p>Що таке депозит?</p> <p>Особливості його обрахунку.</p> <p>Обираємо депозитну пропозицію.</p>	<p><i>Робота з термінами і поняттями</i> «заощадження», «депозит»</p> <p><i>Робота з інформацією:</i> передумови формування заощаджень</p> <p><i>Аналіз змодельованих життєвих ситуацій та прийняття рішення</i></p> <p><i>Робота з інформацією</i> (висловлювання відомих людей).</p> <p><i>Розв'язування економічних задач:</i> обчислення відсотків по депозиту за формулами простих та складних відсотків</p> <p><i>Робота з таблицею:</i> дослідження умов приймання депозитних вкладів різними банками</p>
---	--	--

<p>обґрунтовує відповідальність за порушення визначених у цих документах норм [9 СЗО 1.1.1-4]</p>		<p>Моделювання ситуацій. Обираємо депозитну пропозицію.</p> <p>Створення реклами одного з досліджуваних банків</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ володіє інструментами планування та контролю доходів і витрат [9 СЗО 4.9.2-2] ✓ обирає з-поміж альтернативних варіантів оптимальні способи розв'язання проблем [9 СЗО 3.1.1-2] ✓ встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] ✓ корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] ✓ виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] ✓ відстоює право кожного на особистий простір, визнає приватність інших осіб [9 СЗО 1.2.1-3] ✓ вибирає доцільні (ефективні) стратегії прийняття рішень з користю для власної безпеки і безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту [9 СЗО 2.3.1-1] ✓ розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] ✓ обґрунтовує індикатори для оцінки фінансового здоров'я [9 СЗО 4.9.2-6] <p>аналізує, використовує нормативно-правові документи щодо безпеки, здоров'я та добробуту, робить висновки, обґрунтовує відповідальність за порушення визначених у цих документах норм [9 СЗО 1.1.1-4]</p>	<p>Запозичення та їх роль у житті людини.</p> <p>Обираємо кредитну пропозицію. Кредитна історія. Інвестиції та родинний бюджет</p>	<p>Робота з термінами і поняттями «кредит», «запозичення».</p> <p>Робота з інформацією: передумови отримання кредиту</p> <p>Аналіз змодельованих життєвих ситуацій та прийняття рішення</p> <p>Робота з інформацією (висловлювання відомих людей).</p> <p>Розв'язування економічних задач: обчислення суми кредиту</p> <p>Робота з таблицею: дослідження умов надання кредитів різними банками</p> <p>Моделювання ситуацій. Обираємо кредитну пропозицію.</p>

Тема 4. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ТА ШАХРАЙСТВО (3 год.)

<ul style="list-style-type: none"> ✓ демонструє модель безпечної поведінки відповідно до суспільних та особистих цінностей у соціальному та природному середовищі [9 СЗО 1.1.1-1] ✓ відстоює право кожного на особистий простір, визнає приватність інших осіб [9 СЗО 1.2.1-3] ✓ визначає особливості поведінки в безпечних і небезпечних життєвих ситуаціях [9 СЗО 3.3.1-3] ✓ досліджує і пояснює зміни власного емоційного стану та емоційного стану інших осіб [9 СЗО 3.2.1-3] 	<p>Формування фінансової безпеки.</p> <p>Що треба робити для формування фінансової безпеки?</p>	<p>Аналіз життєвих ситуацій та прийняття рішення</p> <p>Робота з інформацією. Види фінансового шахрайства</p>
---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ✓ діє за стандартними моделями в разі виникнення небезпеки певного характеру [9 СЗО 2.4.1-4] ✓ дотримується правил безпечних стосунків під час міжособистісного спілкування [9 СЗО 2.4.1-2] ✓ складає алгоритм дій у небезпечних ситуаціях на основі знань і власного досвіду [9 СЗО 1.1.1-2] ✓ вибирає доцільні (ефективні) стратегії прийняття рішень з користю для власної безпеки і безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту [9 СЗО 2.3.1-1] ✓ користується попередженнями та інструкціями про небезпеку [9 СЗО 1.1.1-3] ✓ уникає небезпечного / шкідливого контенту [9 СЗО 4.2.1-2] ✓ виробляє критерії оцінки контенту на основі знань і власного життєвого досвіду [9 СЗО 4.2.1-3] ✓ поводить впевнено, здійснюючи самоконтроль у конфліктних і небезпечних життєвих ситуаціях [9 СЗО 1.3.2-2] ✓ використовує протоколи реагування в небезпечних ситуаціях [9 СЗО 2.4.1-1] 	<p>Як себе захистити від фінансового шахрайства?</p>	<p>Робота в групі. Напрацювання рекомендацій, які допоможуть захистити свої фінанси</p> <p>Рольова гра «Шахрайство по телефону».</p>
<ul style="list-style-type: none"> ✓ відстоює право кожного на особистий простір, визнає приватність інших осіб [9 СЗО 1.2.1-3] ✓ визначає особливості поведінки в безпечних і небезпечних життєвих ситуаціях [9 СЗО 3.3.1-3] ✓ демонструє модель безпечної поведінки відповідно до суспільних та особистих цінностей у соціальному та природному середовищі [9 СЗО 1.1.1-1] ✓ досліджує і пояснює зміни власного емоційного стану та емоційного стану інших осіб [9 СЗО 3.2.1-3] ✓ діє за стандартними моделями в разі виникнення небезпеки певного характеру [9 СЗО 2.4.1-4] ✓ дотримується правил безпечних стосунків під час міжособистісного спілкування [9 СЗО 2.4.1-2] ✓ складає алгоритм дій у небезпечних ситуаціях на основі знань і власного досвіду [9 СЗО 1.1.1-2] ✓ вибирає доцільні (ефективні) стратегії прийняття рішень з користю для власної безпеки і безпеки інших осіб, здоров'я та добробуту [9 СЗО 2.3.1-1] 	<p>Захист прав споживачів фінансових послуг. Як працює захист прав споживача фінансових послуг?</p> <p><i>Практична робота № 5.</i> «Складання правил обачливої фінансової поведінки користування банківською карткою школярем»</p>	<p>Робота з інформацією: Права споживачів фінансових послуг</p> <p>Робота в групі.</p> <p><i>Аналіз життєвих ситуацій та прийняття рішення.</i></p> <p>Робота з таблицею: дослідження умов оформлення платіжних карт для дітей та підлітків різними банками</p>

<ul style="list-style-type: none"> ✓ користується попередженнями та інструкціями про безпеку [9 СЗО 1.1.1-3] ✓ уникає небезпечного / шкідливого контенту [9 СЗО 4.2.1-2] ✓ виробляє критерії оцінки контенту на основі знань і власного життєвого досвіду [9 СЗО 4.2.1-3] ✓ поводить впевнено, здійснюючи самоконтроль у конфліктних і небезпечних життєвих ситуаціях [9 СЗО 1.3.2-2] ✓ використовує протоколи реагування в небезпечних ситуаціях [9 СЗО 2.4.1-1] 		
<ul style="list-style-type: none"> ✓ обирає з-поміж альтернативних варіантів оптимальні способи розв'язання проблем [9 СЗО 3.1.1-2] ✓ визначає способи добродійної діяльності [9 СЗО 4.10.1-1] ✓ виробляє критерії оцінки контенту на основі знань і власного життєвого досвіду [9 СЗО 4.2.1-3] ✓ поводить впевнено, здійснюючи самоконтроль у конфліктних і небезпечних життєвих ситуаціях [9 СЗО 1.3.2-2] ✓ використовує протоколи реагування в небезпечних ситуаціях [9 СЗО 2.4.1-1] ✓ відстоює право кожного на особистий простір, визнає приватність інших осіб [9 СЗО 1.2.1-3] ✓ визначає особливості поведінки в безпечних і небезпечних життєвих ситуаціях [9 СЗО 3.3.1-3] ✓ використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] 	<p>Узагальнення знань за темами «Потреби та інтереси родини», «Плануємо родинний бюджет», «Запозичення, заощадження та інвестиції» та «Фінансова безпека та шахрайство».</p>	<p>Повторення термінів і понять, розв'язування завдань, вправ тощо</p>